

دار الفنون

ادبیات فارسی و ادبیات عربی

فلسفہ ، اجتماعیات ، تاریخ ، جغرافیا ، ادبیات

ایک آئینہ بر نشر اول نور

مندرجات

فلسفہ اصطلاحی		ذہیل نعمۃ اللہ
ابتدائی ذہنیت		" "
فارابی تک خلفی		از میری اسماعیل مہدی
روصونک تربیہ پرہنسیلی		اسماعیل مہدی
بہری بیلکینک پرہنسیلینہ مدخل		اور خانہ سحر الدبہ

فلسفه اصطلاح‌های حلری

— ۴ —

Représentation collective ، Représentation ، Concepte ، Idée

فلسفه اصطلاح‌ها را بدین‌گونه تقسیم می‌دهد: Représentation ، Concepte ، Idée و Représentation collective که هر یک را در زیر

« Idée » علی‌الاطلاق فهمید که هر موضوعی که دلالت‌آمیز است، حکم‌ها و استدلال‌ها را در بر می‌گیرد. فقط با لحاظ ایده یا خود نویسیون حکم‌ها را در بر می‌گیرد؛ و در حقیقت حکم ایده‌ها را بر لاشدیر می‌کند عبارت‌ها را.

حتی بویله‌ها را ایستاد بویله‌ها را نفس‌ها را خارج‌ها را اولان شیء عاقل درونی تصور را ملاحظه اولسون (تصور ایده‌ها) ، ایستاد بویله‌ها را اولان معرفتی اولان و صف‌ها را تماماً فرقی ملاحظه اولسون حواس‌ها را ادراک‌ها را در بر می‌گیرد.

لوق احساسی ایده‌ها را Idée de sensation (حواس‌ها را) ایله تأمل ایده‌ها را Idée de reflexion (شعورک‌ها را) می‌توان تفریق‌ها را. فقط یک چوق‌ها را ایده‌ها را ادراک‌ها را و خیال‌ها را مقابل طو‌ها را ؛ و در حقیقت بویله‌ها را کلی مفهوم‌ها را Concepte در بر می‌گیرد. ایده‌ها را کله‌ها را قول‌ها را ، و انجاق فکر اولان حیثیت‌ها را شأنیتی اولان برشی اولان کلاشیدینی وقت : چوق‌ها را محض ایده اولدینی سویی‌ها را خصوص‌ها را اصرار ایده‌ها را. قانت برای ایده‌ها را Idées transcendantes دیه عقلک غیر شروع بر استعمالی وجوده کتیر مکسزین معرفتک موضوعی اولدیه تحویل ایده‌ها را می‌جک اولان محض مدرک‌ها را کلی مفهوم‌ها را یا خود قبلی صورت‌ها را اطلاق‌ها را ، [۱]

« Idée » - فلسفه ، انسان نفس‌ها را ایلك واقع‌ها را تعریف ایتیمی آراشدیردینی وقت اولدینی قادیار ، هیچ بر وقت غیر مشمر بر حرکت تشبث ایتیمش اولماز . ایلك واقع‌ها را تحلیل اولونه‌ماز ؛ چونکه او واقع‌ها را شرطه کوره ابتدائی‌ها را . او حقیقت تعریف اولونه‌بیلیمک

قابلیتی حائز دکلدر : زیرا بر تعریفی دها ای اکلاتق ایچین فکری قسمله آیران
بر نوع تحلیلدر .

ایده بسیط بر فعلدر ؛ حتی ذهنک بوتون فعللرینک اک بسیطیدر . ایده حقنده منتظم
بر تعریف وجوده کتیرمهیه تشبث ایده جکمی ز؟ خایر، چونکه اونک ماهیتی بوکا منافیدر.
بز روحی برواقعه اولق حیثیتیه اونک موجودیتی کورمکه اکتفا ایده جکزه هرکس کند
درونه نفوذ ایتسین ، نظرینی هوالرینه ، حظلرینه ، کدرلرینه چویرسین؛ اراده قرارلرینی
حسیاتی واسطه سیله اونوتسون: تجریدک قدرتی واسطه سیله واقعه لک بویکی ماهیتی برطرف
ایتدیکی وقت قیرمزینک بیاضدن آیرلدیغی، آغیر برصدانک تیز برصدادن آیرلدیغی کبی،
کندیسنی ایلك واقعه لردن آیریلان یکی بر حادثه لر صنفنک حضورنده بوله جقدر. بو حادثه لر
بالذات اشیا واسطه سیله عادتاً بزم روحمک اعماقنه چیزلمش اشیا نك خیالیدر : روحلر بونلری
تأمل ایدرلر ؛ تصور ایدرلر ؛ بزم نظرلریمزه کندیلرینی عرض ایدن شأنیت ایله مناسبتی
تأمین ایدرلر. فیلسوفلر و عامیلر بونلره ایده دیورلر. ایمدی ایده ذهنک شو واقعه سیدرکه
اشیا اونک واسطه سیله ، کندیسنی نفسمزه احضار ایدر . [۱]

شمدی بوتفصیلاته نظراً ایده خارجی عالمدن نفسه کلن ایلك معطا ، مترکب موضوعک
بسیط، منفرد بر عنصری اولمش اولیور ؛ ذهنمزه حصول بوله جق اولان « حکم » ک
عنصرلرینی بو ایده لر تشکیل ایدیور دیمکدر .

تورکجه مزده بوکا مقابل « فکر » « مفهوم » و « تصور » کله لری وار .
« تصور » کله سنی صوکره تدقیق ایده جکزه .

اولا « فکر » ی تدقیق ایده لم. تورکجه ده ذهنک هر درلو موضوعنه فکر اطلاق اولنور؛
وذهنی اولان موضوعک بسیط اولمسندن دها زیاده مترکب اولاننه فکر تسمیه اولنور.
مثلاً : « ... بزم فکر بزم مرکزده در .. » ، یاخود : « مسئله حقنده فکرک ندر ؟ .. » ،
ویاخود : « .. فکرینی یوقلادم ، شویله دیور .. » کبی جمله لرده فکر کله سی بسیط بر
موضوع اولمقدن زیاده مترکب بر موضوع معناسنه، عادتاً « حکم » معناسنه کلیر .
شو حالده لسانده قوللانیلدیغی وقت ایده یه مقابل هر هانکی ذهنی بر موضوع حقنده -
اصلنده اولدیغی کبی - فکر دییه بیلیرز .

فقط فلسفی معنایه کلنجه : ایدیه دهنده حکمی تشکیل ایدن بسیط عنصرلره اطلاق اولندیغنه کوره « مفهوم » کلمه سی بونک مقابلی اولور .
 فی الحقیقه خارجی عالمدن ، طبیعتدن نفسه کلن معطایی بویله بسیط بر عنصر اوله رق ملاحظه ایدنجه تورکجه ده بوکا « فکر » دکل « مفهوم » دیمکده اولدیغمز میدان چیقار .
 مثلاً طبیعت نفسه « اغاچ » مدلولی ویرر ، و بو مدلول بر عنصر اوله رق دیگر عنصرلره برلشهرک « حکم » ی وجوده کتیرر . ایشته مثلاً « آغاچ نامیدر » دیدیکمز وقت بومترکب اولان حکمیزی تشکیل ایدن بسیط عنصرلردن بری « اغاچ » مدلولیدر ، و حکمک بسیط بر عنصریدر ، که بوکا « مفهوم » دییورر .
 شو حالده فلسفی ساحه ده « ایدیه » مقابلی اوله رق قوللاندیغمز اصطلاح « مفهوم » کلمه سیدر .

قونسه بته کلنجه :

« Concepte - قونسه بت کلمه سنک Concevoir - فعلنندن داها دار بر معناسی واردر .
 مجرد وکلی مفهوم ؛ بو کلمه ادراک و خیال و مقابل کلیر . جنسی و قونسیت کلمه لری اولدقنه نازک ، فقط دائماً دقت ایدیلن براینجه فرقه آیریلرلر . جنس ، علی الخصوص شمول نقطه نظرندن باقیلمش اولان بر کلی مفهومدر . بو کلمه اسناد اولنه بیله جک نامحدود فردلر دوشونولدیکی وقت داها زیاده اناسه جنسی دینیر ؛ بوتون انسانلر مشترک اولدیغی وصفلر دوشونولدیکی وقت داها زیاده اناسه قونسیتی دینیر . بر قونسه بتک محتواسی تضمینی تشکیل ایدن وصفلرک مجموعیدر . بر قونسه تی تحلیل ایتیمک اونک وصفلرینی تعداد ایتیمک و تفریق ایتیمکدر .

قونسیت کلمه سی جوق کره اک کلی مفهوملر حقنده دینیر . (وارلق ، کیفیت ، کمیت ، مطلق ، الخ) چونکه نفس اشارت ایتدیکی وصفلری داها قولایلقله دوشونور ، بو وصفلری اسناد ایتدیکی فردلری تخیل ایتمز . . جنسی کلمه سی ترجیحا اک خصوصی مفهوملر حقنده دینیر ، چونکه بو حالده کیفیتلری تعداد ایشنه کیرمکدن زیاده فردی موضوعلری دوشونمک داها قولایدر .

قانت دیرکه زمان و مکان قونسیت دکلردر ، بلکه محضی صرملر در . چونکه بر قونسه بت ممکن اولان مختلف تصورلرک کثرتنده بالذات محتوا اولان بر تصوردر ، مکان

و زمان ده کندیلرنده نامتناهی بر تصور کثرتی احتوا ایدرلر . بویلهجه اساسه قونسه پتی بوتون انسانلرده محتوادر ، حالبوکه علی الاطلاق مکان کندنده ممکن اولان بوتون شکلری احتوا ایدر ، نته کیم زمان بوتون مدتلری احتوا ایدر ؛ هیچ بر شکل نامتناهی ونک اولان مکانده تحدید ایدلمدکجه تفهم ایدیلر ، بونک کبی هر مدت نامتناهی زمانده بر تحدیددر . دیگر تعبیرله هر قونسه پت استرلایدر ، یعنی متعاقباً نامتناهی یکی موضوعلره اسناد اولونایلیر ؛ زمان و مکان ایسه هرلردر . [۱]

« ... قانت و خلفلری ایده اسمنی منحصر آ عقلک معطالرینه ، وحدس اسمنی حواسک بزه ویردیکی خصوصی مفهوملره تخصیص ایتدکلرندن دولای قونسه پت کلمه سی مطلق اولمقسزین بوتون کلی مفهوملره اطلاق ایدلدی . اولره کوره تعبیرک انتخابی محقدر ، چونکه بونک افاده ایتدیکی مدلوللر نوعنده ، مشترک بر انمودجده مختلف بر چوق اوصافی یاخود مختلف جزئی اشیایی بز برلشدررز ، بز طوپلارز .

قونسه پت اوچ صنفه انقسام ایدر : ۱ - قونسه پت پور ، که تجربه دن برشی استعاره ایتمز ، مثلاً : علت ، زمان یاخود مکان مدلولی ؛ ۲ - قونسه پت آمپیریک ، که هرشیئی تجربه دن آلیر ، رنک یاخود حظ کلی مدلوللری کبی ؛ ۳ - قونسه پت میکست ، که قسماً تجربه نک معطالرندن ، قسماً محضی مدرکنک معطالرندن مرکبدر » [۲]

بو تفصیلات قونسه پت کلمه سنک ایده دن ، دلالت ایتدیکی معنائک بر چوق فردلرده مشترک اولدیغی کورولمک صورتیه ، آیرلدیغی واضحاً کوسترر .

شوحالده ایده یه مقابل مفهوم دیدیکمز کبی ، قونسه پته مقابلده « کلی مفهوم » دیرز . چونکه نفسه کلن ایلاک معطا مفهوم اولوب نفس بومفهومک محتواسنک ، یاپدیغی عملیه لر نتیجه سنده بر چوق موضوعلره تداول ایتدیکنی کوره رک اومحتوایی بو موضوعلره تشمیل ایدرکه بوصورتله جزئی اولان مفهوم « کلی » برماهیت آلمش ، و بر چوق فردلره تشمیل ایدلمش اولور .

بناء علیه قونسه پت مقابلی « کلی مفهوم » اولور .

روپره زانتاسیون کلمه سنه کلنجه :

« Représentation - ۱ - المانجه Vorstellung کلمه سنک ترجمه سیدرکه ده قارتک

[۱] Vocabulaire philosophique

[۲] dictionnaires des sciences Philosophiques

موضوع *Objet* کلمه‌سنة ویردیکی معناده در : دوشونولش موضوع اولق اعتباریله نفسده موجود اولان شیدر. *Vorstellung* کلمه‌سنة تام مقابلی *Présentation* دیمک داهادوغرو اوله‌جغنه ، نفسده دوشونولش موضوع اولق اعتباریله موجود اولان شیئک نفسک خارجنده اولان موضوعک خیالی یاخود قوییه‌سی اولدینی فکرینی ده تلقین ایتیه جکنه اشارت ایدلدی (*Objet* کلمه‌سنة ایکی تورلو اولان معناسنه باقیله) . ۲ - اولکی بر ادراکک خیال شکنده یکیدن احضاری، عودتیدر . ۳ - بر دیگر خیالک یاخود ادراکک یرینه کن واونک مقامنه قائم اولان بر خیال یاخود ادراککدر . [۱]

« . . . ذهنده حاضر اولان شی، تصور ایدیلن شی، تصور، ذهنده حصول صورت ، فکر فعلنک محویسی . ذهنده حاصل اولان صورت، شیء معلومک نفسده ارتسام ایدن صورتی ، حواس ویا مخیله طرفندن مدرک‌یه تدارک اولنان صورت . بالخاصه مقدمکی بر ادراکی یکیدن حصوله کتیرمه، ذهنده یکیدن استحضار ایتیه . برشیئی تصور ایتیمک فعلی... . . . حاصلی بو کله علم‌الروحده برشیئی تصور یعنی برشیئک صورتی ذهنده احضار یاخود اسکی بر صورت ذهنیه‌یی یکیدن استحضار ایتیمک، ذهنده احساسک بر اقدینی ویاخود مخیله‌نک تجدید واعاده ایتدیکی صورت ذهنیه معنالیینه در ... » [۲]

شوايضاحلر کوستریورک *Représentation* کلمه‌سی ده ایده‌کی ذهنی بر موضوع اولق اعتباریله، ذهنه خارجی عالمدن کن بر معطا اولمش اولیور .

واقعاً ذهنده مفهومک محتواسی اولان و « مفهوم » دیدیکمز ثابت و صرف ذهنی اولق ماهیتنی محافظه‌ایدن مدلوله مقابل، برده مفهومک محتواسی قدار ثابت اولما مقله برابر ینه ذهنده بر محتواسی اولان « تصور » دیدیکمز دیگر بر مدلول وارد که خارجی عالمدن کن دیگر نوعدن بر معطا اولما مقله برابر، بو صورتله دوشونولش اولان بر موضوعک خارجده محتواسی هنوز اولیه‌ده بیلیر. بناء علیه بر موضوعی ره پره‌زانتیه ایتیمک او موضوعک مفهومک محتواسی کی ثابت اولما مقله، شیئی اولما مقله برابر ینه بر معطا اولمی فقط نوعمانفسی ماهیتده بر معطا اولمی، وبناء علیه ذهنک موضوعی اوله‌رق اونک محتواسنی ایدنمک دیمکدر .

تورکجه‌ده « تصور » کلمه‌سی ده بو معنایی افاده‌ایدر: « ... شویله برشی تصور ایدیورم. » ، « ... بر طاقم تصور لر م وار .. » ، « ... بو خصوصده نه‌کی بر تصویر یکمز وار ؟ .. »

قیلندن جمله لر هپ بومعنايه اولوب بونلر مفهوم ايله تصور آراسنی واضحاً تفریق ایدر .
فی الحقیقه بزم تصور ایتدی کمز موضوع خارجی عالمک بر معطای اوله بیلدیکی کی، نفس خارجی
عالمدن کله بر معطای اوزرینه خارجه هنوز بر قویپه سی اولمق سزینده هر هانکی بر موضوعی
تصور ایدم بیلیر . مثلاً نفس طبیعتک ویردیکی اغاچ مفهومک محتواسی اولان موضوعدن
باشقا اوله رق، باشقا تورلو بر اغاچ تصور ایدم بیلیر .

ایشته بوندن دولایی مفهومک محتواسی شیء اولوب مثبت بر ماهیت آلمسینه مقابل ،
تصورک محتواسی داها زیاده نفسی اولدیغندن دولایی مفهومک محتواسی کی مثبت بر ماهیت
آلماش اوله بیلیمکله برابر بینه ادراکک بر عنصری، ذهنی بر موضوعدر .
روپره زانتاسیون قوللکتیو کله سنه کله سینه :

« Représentation collective معین بر زمرة اعضاسی آراسنده . مشترکدر ، نسلدن
نسله انتقال ایدر لر ، کندیلرینی فردلره الزام ایدر لر ، واحواله کوره کندی موضوعلری
ایچین فردلرده حرمت ، قورقو ، تعبد ، الخ حسیاتی تولید ایدر لر ، بونلرک موجودیتی
فردلره تابع دکلدر .. » [۱]

روپره زانتاسیون قوللکتیو بوصورتله نفسه کلن بر معطای اولمقله برابر طبیعتدن دکل ،
جمعیتدن نفسه کلن بر معطای اولمش اولیور . فی الحقیقه بو کله نك محتواسی داها یاقیندن تدقیق
ایدرسه نك نفسه خارجی عالمدن کلن معطالردن ، طبیعتدن کلن معطالرکی مفهوملرک محتواسی
تشکیل ایتدیکی کی ، جمعیتدن کلن معطالرده روپره زانتاسیون قوللکتیو ک محتواسی تشکیل
ایدر . مثلاً طبیعت فرد « طاش » مدلولی ویرر .. حالوکه جمعیت مثلاً « حجر اسود »
مدلولی ویرر . ینه طبیعت مثلاً « قالدین » مدلولی ویرر .. حالوکه جمعیت مثلاً « والده »
مدلولی ویرر . ینه طبیعت مثلاً « رنگ » مدلولی ویرر .. حالوکه جمعیت مثلاً « قرمز »
وبیاض » مدلولی ویرر . ینه طبیعت مثلاً « اخذایتمک » مدلولی ویرر .. حالوکه جمعیت
مثلاً « تصرف ایتمک » مدلولی ویرر .. الخ .

ایشته فرد جمعیتدن کلش اولمق و دینی ، اخلاقی ، حقوقی الخ موضوعلری فردلره
ویرمک اعتباریله اجتماعی شأیت ماهیتی آلان بوموضوعلر بویله جه کلی مفهوملرک محتواسی
اولان مادی شأیتدن آریلیر لر .

بوصورتله طبیعتدن کلن مادی شأیتی نفسه ویره ن کلی مفهوملره مقابل ، جمعیتدن کلن

[۱] Lévy-Bruhl, les fonctions mentales dans les sociétés inférieures.

اجتماعی شأنیتی نفسه ویره‌ن روپره زانتاسیون قوللکیتیو وجوده کلیر . یوقاریده کوردو کمز کبی، کلی مفهومک محتواسی ماده ثابت وشیئی اولمسنه مقابل، روپره زانتاسیون قوللکیتیوک محتواسی داها زیاده نفسیدر. فقط بونفسیلک فرده کوره دکل جمعیه کوره‌در. بونکله برابر طبق کلی مفهوم کبی ادراکک برعنصری، ذهنک بر موضوعیدر. شوقادار که کلی مفهومک محتواسی صرف ذهنی اولدیغی حالوه، روپره زانتاسیون قوللکیتیوک محتواسی اندیسنده حسی عنصر غالب بولنان ورو حده هیجانلر تولیدایدن ذهنی موضوعدر .

روپره زانتاسیون کله‌سی، یوقاریده کوردو کمز کبی، « تصور » اولوب قوللکیتیو ایسه اوتهدنبری - جمعیه عائد اولوق - معناسنجه « معشری » دییه ترجمه ایدیه کلش اولدیغندن روپره زانتاسیون قوللکیتیوک مقابلی ده « معشری تصور » اولمش اولور .

شو تفصیلاته نظر *Idée* یه مقابل مفهوم، *Concepte* . مقابل کلی مفهوم، *Représantation* . مقابل تصور، *Repréculation collective* . مقابل معشری تصور کله‌لرینی اصطلاح اوله رق آلیرز.

ضلیل نعمته الله